

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2020 р., м. Харків)**

**Харків
2020**

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
Кафедра географії і методики викладання географії
Обласний комунальний заклад "Харківський організаційно-методичний
центр туризму"

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

Матеріали ІІІ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(26 лютого 2020 р., м. Харків)

Харків
2020

УДК: 338.48:911: 37:502:551:63

Редакційна колегія:

О.Г. Стадник – к. пед.н., професор кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

А.В. Губа – д.пед.н, професор кафедри суспільно-правових дисциплін і менеджменту освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.В. Піткевич – к.і.н, доцент, завідувач кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

Ю.І. Муромцева – к.е.н., доцент кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

С.В. Некос – к.г.н, доцент кафедри географії та методики викладання географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.Д. Холодок – к.наук з держ управління, директор обласного комунального закладу "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму".

До друку та в світ
дозволяю

Директор інституту інформатизації освіти
проф. А.І. Прокопенко

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № від . .2020*

Географія та туризм: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (26 лютого 2020 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю.І.- Харків:ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2020. – 295 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства.

Розглянуто освітні тенденції у галузях географії, краєзнавства та туризму, проблеми природокористування, фізичної та економічної географії, висвітлено питання про стан і розвиток туризму в світі та Україні, туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2020

ЗМІСТ

Розділ 1. Тенденції сучасної освіти у галузі географії, краєзнавства та туризму

Г.П. Шука

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО РОБОТИ
В УМОВАХ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА 7

О.Г. Стадник, В. В. Піткевич

ФОРМУВАННЯ БАЗОВОГО ОБРАЗУ КРАЇНИ В ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЇНОЗНАВСТВА
(НА ПРИКЛАДІ НІДЕРЛАНДІВ) 12

Л. М. Donchenko, Т. V. Zavyalova

MODEL OF THE MODERN GEOGRAPHY TEACHER AS A COMPETITIVE
SPECIALIST 19

Л. Prokhorova

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS
OF FORMATION OF GEOGRAPHICAL CONCEPTS OF PUPILS OF
SECONDARY SCHOOLS 24

Є.С. Ємельянова

ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК КОМПОНЕНТА МОВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ 29

О. В. Непша

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ 32

В. А. Антоненко, Л. А. Василюк, Г. І. Дорожко

НАВЧАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ
ЗНАНЬ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ 37

С.В. Гришко, Я.Ю. Непша

ОСВІТНЬО-ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ГЕОГРАФІЇ У
РОЗВИТКУ ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ 41

Розділ 2. Сталий розвиток та ефективне природокористування

І.О. Губарева, М.А. Краєвський

РОЗВИТОК БІОЕНЕРГЕТИКИ ЯК ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ 46

М. Л. Сажнев, А. Л. Стецько

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАПАСІВ ТА ВИДОБУТКУ ТОРФОВОЇ СИРОВИНИ В
УКРАЇНІ 49

І.О. Скупий, О.П.Федосєєв О. М. Левада НАДРОКОРИСТУВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ ВАСИНІВСЬКОГО РОДОВИЩА ЗАЛІЗНИХ РУД)	55
М. Л. Сажнев, Р. В. Фісанов АГРОКЛІМАТИЧНА ОЦІНКА ТА ПРИРОДНО- СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	59
А.М. Слюта ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ БІОКЛІМАТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА ЕКОСИСТЕМИ ЗОНИ ПОЛІССЯ	66
М. А. Шавлак, ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	73
А. А. Ніколов, О. М. Левада ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕЛІОРАТИВНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У ВЕСЕЛІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	77
М. С. Овчинникова, О. В. Непша ПРИРОДНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ МЕРЕЖИ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАХІДНОГО ВОЛИНО-ПОДІЛЛЯ	84
Є. Ю. Варфоломєєва, Х. І. Стегареску, О. В. Непша ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ В РЕЗУЛЬТАТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	90
Р. Ю. Лемішко, О. В. Непша СУЧАСНИЙ ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	93
Г. В. Тамбовцев, Н. В. Балабатько ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ	99
М. Резенькова РІВЕНЬ ЗАБРУДНЕННЯ РІЧКИ ГАНГ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЛЮДЕЙ	102
Д. В. Вінніченко, О. В. Непша ПРОБЛЕМА ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	106
Г. В. Тамбовцев, М. О. Кірічок НАПРЯМИ БОРОТЬБИ ІЗ ЗАБРУДНЕННЯМ ВАЖКИМИ МЕТАЛАМИ ҐРУНТІВ М. МАРІУПОЛЬ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ	109
Г. В. Тамбовцев, І. А. Макєєва ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ АБРАЗІЇ БЕРЕГІВ АЗОВСЬКОГО ТА ЧОРНОГО МОРІВ В МЕЖАХ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	114

Скупий Ігор Александрович

*студент I курсу магістратури
природничо-географічного факультету
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь*

Федосєєв Олександр Петрович

*студент I курсу магістратури
природничо-географічного факультету
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь*

Ольга Михайлівна Левада

*к.геогр.н., доцент, доцент кафедри фізичної географії і геології,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь*

НАДРОКОРИСТУВАННЯ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ ВАСИНІВСЬКОГО РОДОВИЩА ЗАЛІЗНИХ РУД)

Україна входить до 10 країн світу з найбільшими запасами залізних руд, а залізорудна промисловість і металургійний комплекс є бюджетоутворюючими галузями економіки, що мають для країни стратегічне значення. Відомі запаси і ресурси залізних руд локалізовані в межах п'яти основних залізорудних басейнів і районів: Криворізький басейн і Білозерський район багатих гематит-мартитових і магнетитових руд та магнетитових кварцитів; Кременчуцький і Приазовський райони магнетитових кварцитів; Керченський басейн бурих залізнякав. Державним балансом запасів корисних копалин України враховано 60 родовища залізних руд, з яких 26 перебувають в стадії розробки. Загальні балансові запаси залізних руд становлять 19725,9 млн т, С2 – 7367,8 млн т; позабалансові – 4546,3 млн т [2,с.234]. Багаті залізні руди і залістисті кварцити добувають на родовищах Криворізького, Кременчуцького та Білозерського залізорудних басейнів. Не дивлячись на великі запаси та ресурси, вітчизняна мінерально-

сировинна база має певні проблеми із забезпеченням гірничодобувних підприємств якісними рудами. Якість запасів залізних руд визначається параметрами кондицій для підрахунку запасів, які обираються і обґрунтовуються при проведенні геолого-економічної оцінки.

Приазовський залізорудний район (Запорізька і Донецька області) є першочерговою резервною базою сировини для чорної металургії України. Промислові запаси цього району становлять 2958,8 млн. т при середньому вмісті заліза $Fe=27,6\%$. Ці запаси підраховані у межах Васинівського, Куксунгурського, Гуляйпольського та Маріупольського родовищ. Підготовлені ще 30 років тому до промислового освоєння ці родовища поки не експлуатуються. Приблизно третина з розвіданих запасів району представлені високоякісними магнетитовими кварцитами Маріупольського, Куксунгурського та Васинівського родовищ [3,с.21]

Перспективним для розробки і використання в народногосподарському комплексі України є Васинівське родовище залізістих кварцитів.

Васинівське родовище залізістих кварцитів розміщується на території Оріховського р-ну Запорізької обл., у 10 км на північ від м. Оріхів. Як і родовища, що знаходяться поруч (у межах 10-30 км), Оріховське, Гуляйпольське та Північнотерсянське, а також інші родовища та рудопрояви Оріхово-Павлоградської металогенічної зони Українського щита, Васинівське родовище розміщується неподалік від металургійних заводів Запоріжжя та Донбасу [4,с.179].

Товща метаморфічних порід, що складають Васинівське родовище, утворює витягнуту в північно-західному напрямку велику синклінальну складку довжиною близько 9 км і шириною 2,3-3,2 км. За даними геофізичних досліджень глибина замикання структури становить 2,5 км. Загальна потужність метаморфічних порід на родовищі більше 1000 м. Падіння порід на крилах складки центриклінальне, кут падіння $75-85^\circ$, місцями до 90° . Синклінальна структура родовища помітно ускладнена диз'юнктивною тектонікою [1].

Васинівське родовище залізистих кварцитів істотно відрізняється від інших родовищ докембрійських залізних руд України за багатьма ознаками:

1) за кільцевою структурою рудоконтролюючої магнітної аномалії;
2) значною потужністю рудного пласту (140-200 м) за відсутності чітко вираженого ритмічного чергування в розрізі залізисто-крем'янистих і залізисто-алюмосилікатно-сланцевих порід;

3) значною довжиною рудного пласту по простяганню – близько 19 км по периметру аномалії;

4) замиканням рудного пласту на глибині близько 2,5 км;

5) в характерному для залізисто-крем'янистої формації парагенезисі порід немає метабазитів і метаультрабазитів, вперше виявлені метавулканіти середнього складу;

6) в розрізі залізородної формації відсутні карбонатні породи – кальцифіри і мармури;

7) породи формації метаморфізовані в умовах епідот-амфіболітової фації;

8) значними запасами відносно бідних силікатно-магнетитових залізистих кварцитів (4-5 млрд. т до глибини 500 м при вмісті заліза 16-17%) [1].

Потужність зони окислення порід і руд родовища становить 20-40 м.

В інституті «Механобрчормет» досліджували речовинний склад напівпромислової проби залізистих кварцитів Васинівського родовища, відібраної із рудного тіла «Центральне». Проба сформована із керна 8 нахилених свердловин та складається з біотит-амфібол-магнетитових кварцитів (86,0 %), жильних рожевих гранітів, що перерізають їх (10,9 %), і вмісних порід – гнейсів, гранітів та мігматитів різного складу (3,1 %). Хімічний склад проби, масова частка, %: $Fe_{ар}$ – 33,7; $F_{емг}$ – 28,53; SiO_2 – 45,5; Al_2O_3 – 2,22; CaO – 1,32; MgO – 1,62; K_2O – 0,95; Na_2O – 0,60 %; в.п.п. – 0,85; шкідливі домішки — P_2O_5 – 0,165; $S_{заг}$ – 0,06. [4,с.179]. Рудні та нерудні

мінерали не утворюють складних структур зрощення, що дає змогу передбачати високу якість концентрату.

Напівпромислові випробування залізистих кварцитів Васинівського родовища на дослідному виробництві інституту «Механобрчормет» показали можливість отримання концентрату з масовою часткою заліза 70,0 % з використанням двостадійної схеми подрібнення з попереднім комбінованим збагаченням. Вихід концентрату при цьому 38,5, вилучення – 80 % [4,с.181] .

Отже, запаси залізистих кварцитів Васинівського родовища мають значний потенціал в отриманні залізородної сировини на майбутнє і слугують стабілізуючим фактором розвитку металургійної промисловості в Запорізькій області і Україні в цілому.

Література:

1. Фізична географія Запорізької області: Хрестоматія / Л.М. Даценко, В.В. Молодиченко, В.П. Воронка та ін. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. 200 с.
2. Прокопенко О.С., Курило М.М. Методика вибору оптимальних значень бортового вмісту за допомогою 3D моделювання для залізородних об'єктів України. VI міжнародна науково-практична конференція «Надрокористування в Україні. Перспективи інвестування», (м. Трускавець, 7-11 жовтня 2019 р.) Матеріали конференції. Том I. Київ, 2019. С. 234-239.
3. Попов С.О., Бабец Є.К., Колосов В.О., Рудько Г.І. Стан і перспективи розвитку залізородної промисловості України. *Збірник наукових праць «Науково-дослідного гірничорудного інституту» Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет»*. 2015. №55. С. 12-36.
4. Семеніхіна К.В., Зима С.М., Воробйов О.М. Склад і структуру залізистих кварцитів Васинівського родовища (Запорізька обл.). *Записки Українського мінералогічного товариства*. 2011 Т.8. С. 179-181.